

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет соціальної та психологічної освіти

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Ткаченко Світлана Степанівна

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ
З БАГАТОДІТНОЮ СІМ'ЄЮ**

Реферат

на випускню кваліфікаційну роботу

освітній ступінь «магістр»

спеціальності 231 «Соціальна робота»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

кандидат педагогічних наук,

Бойко Ольга Миколаївна

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАУКИ.....	6
1.1 Концептуальні підходи до вивчення державної політики у сфері захисту сім'ї.....	6
1.2 Законодавчо-правове регулювання соціального захисту сім'ї.....	24
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВІВ ПОРУШЕННЯ ДИТЯЧОБАТЬКІВСЬКИХ ВІДНОСИН НА ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ В БАГАТОДІТНІЙ СІМ'І	47
2.1 Теоретичний аспект особливостей дитячо-батьківських відносин багатодітної сім'ї.....	47
2.2 Діагностика дитячо-батьківських відносин та особистісних особливостей в багатодітній сім'ї	59
2.3 Впровадження програми по корекції дитячо-батьківських відносин у багатодітній сім'ї.....	63
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сталий розвиток держави у ХХІ столітті можливий лише за умови розбудови збалансованої системи політичних інститутів та врівноваженої державної політики. Стратегічним напрямом державної політики є забезпечення добробуту кожного громадянина через комплекс взаємопов'язаних дій політичної влади у внутрішній та зовнішній політиці. Внутрішня політика держави скерована на підтримку суспільної рівноваги, розвиток демократичних інститутів, утвердження громадянського суспільства, які є фундаментальними для діалогу влади та народу. Україна як молода суверенна держава продовжує свій поступ до закріплених у Конституції України принципів соціальної, демократичної та правової держави, що особливо актуально у зв'язку з євроінтеграційними процесами.

Мета – особливості організації соціально-педагогічної роботи з багатодітною сім'єю.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Визначити концептуальні підходи до вивчення державної політики у сфері захисту сім'ї.
2. Обґрунтувати законодавчо-правове регулювання соціального захисту сім'ї.
3. Простежити теоретичний аспект особливостей дитячо-батьківських відносин багатодітної сім'ї.
4. Провести діагностику дитячо-батьківських відносин та особистісних особливостей в багатодітній сім'ї.

Об'єктом дослідження є організація соціальної роботи з багатодітними сім'ями.

Предметом вивчення є державна політика у сфері соціального захисту багатодітних сімей.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань дослідження нами було залучено характерні для політологічного дослідження

загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: термінологічний аналіз було застосовано при вивченні та систематизації понятійно-категоріального апарату (підрозділ 1.1). Системний метод дозволив виявити місце і значення державної політики в сфері захисту багатодітних сімей. За допомогою порівняльного методу досліджено проблеми та досягнення державного соціального захисту сім'ї на національному і регіональному рівнях. Структурно-функціональний метод застосований для визначення структурних елементів державної сімейної політики в системі публічної влади. Інституціональний підхід дозволив розкрити інституційні основи і нормативне забезпечення розвитку інфраструктури, установ соціального супроводу й допомоги сім'ї нарівні центральних і місцевих органів влади.

Теоретична значущість проведеного дослідження полягає в тому, що в ньому здійснено детальний аналіз соціальної роботи з багатодітними сім'ями на законодавчому рівні.

Практична значимість магістерського дослідження полягає у використанні розроблених методик по корекції дитячо-батьківських відносин у багатодітній сім'ї

Результати дослідження оприлюднено в 3 доповідях на наукових конференціях, а саме:

Тема доповіді: «Особливості організації соціально-педагогічної роботи з багатодітною сім'єю, яка виховує дитину з особливими потребами» Всеукраїнська науково-практична конференція «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (25 березня 2021 р.);

Тема: «Особливості організації соціально-педагогічної роботи з багатодітною сім'єю в нових умовах пандемії» Всеукраїнська студентська науково-практична онлайн-конференція «Дистанційне навчання у закладі вищої освіти в умовах пандемії: виклики сучасності» (30 березня 2021 р.);

Тема: «Особливості організації соціально-педагогічної роботи з багатодітною сім'єю, що виховують дитину з інвалідністю» Науково-

практичний семінар «Громадські організації людей з інвалідністю крізь призму надання соціальних послуг» (16 квітня 2021 р.).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладений на 70 сторінках. Робота містить 1 додаток.

ВИСНОВКИ

1. Визначено концептуальні підходи до аналізу державної політики у сфері захисту сім'ї.

Проаналізувавши наявну джерельну базу дослідження, можна зробити висновок, що залучення різних за походженням наративів ми можемо сконструювати загальну картину соціальних процесів, прослідкувати етапи трансформації сім'ї та дії держави щодо попередження соціальних ризиків. Але до статичних даних та державних доповідей треба ставитися об'єктивно та неупереджено, порівнювати оголошені результати програм з іншими джерелами – незалежними аналітиками, соціологічними опитуваннями фабрики думок в Україні. Розвинута мережа джерельно-інформаційних матеріалів створює сприятливе підґрунтя для повноцінного і всеохоплюючого дослідження соціального захисту сім'ї в Україні.

Україна має розвинуту нормативно-правову базу державного соціального захисту сім'ї, яка трансформується в умовах євроінтеграції та загострення суспільно-політичної кризи 2013 – 2018 рр. Більшість законів було прийнято наприкінці 1990-х початку 2000-х рр., але в умовах розвитку суспільства і трансформації політичної системи ці нормативні акти зазнали осучаснення. Найбільше змін в 2014 – 2018 рр. відбулося у сфері розширення прав членів сім'ї на захист від домашнього насильства, булінгу, гендерних аспектах, отримання соціальної допомоги, з'явилися нові категорії соціально вразливих сімей (ВПО, СЖО, УБД) тощо. Диверсифікація форм і механізмів роботи державних соціальних центрів і служб відбувається на фоні політики імплементації міжнародних та європейських стандартів соціального супроводу населення, де ключову роль у модернізації національного законодавства відіграє Угода про асоціацію України та ЄС. Попри осучаснення пенсійного, трудового та цивільного законодавств, суспільство відчуває потребу в прийнятті нової стратегії сімейної політики держави.

Відповіддю на суспільно-політичну кризу є вдосконалення підзаконних нормативно-правових актів, а саме організаційного

компоненту та оновлення стандартів роботи відповідних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування на тлі падіння рівня життя. Уніфікація існуючих норм, інструкцій і положень не вирішує проблеми ефективності соціального захисту. Збільшення кількості соціально вразливих верств населення створює додаткове навантаження на державу та її виконавчі органи, а через їх неефективність виникають умови для соціального напруження й поглиблення демографічної стагнації. Постає проблема недостатньо оптимального темпу оновлення існуючої нормативної бази соціальної політики до потреб і реалій життя сучасної української сім'ї. витрати сім'ї не можливо задовільнити існуючим рівнем доходів. Це вимагає від держави перегляду форм, методів і засобів соціального захисту сім'ї.

2. Обґрунтовано законодавчо-правове регулювання соціального захисту сім'ї.

У теоретичній частині роботи нами були визначені основні категорії дослідження проблеми дитячо-батьківських відносин у багатодітній родині. До них відносяться такі поняття як «сім'я», «багатодітна сім'я», «дитячо-батьківські відносини», «соціальний захист».

Також особливої уваги заслуговує сутнісна характеристика проблеми соціальної роботи з багатодітною родиною, яка відображена в контексті проблем соціальної роботи з багатодітними сім'ями. Нами були розкриті основні категорії сімей, які належать до груп соціального ризику та виділені основні форми і методи соціальної роботи з багатодітною сім'єю.

Проаналізувавши проблеми багатодітних сімей ми дійшли висновку, що дану категорію сімей необхідно віднести до групи соціального ризику, оскільки широкий спектр причин, що викликають дисфункцію сімейних відносин, роблять їх соціально вразливою категорією населення. Система соціально-педагогічної допомоги багатодітним сім'ям сприятиме подоланню складних життєвих обставин та забезпечить нормальне функціонування багатодітної родини як соціально-виховного інституту.

3. Простежено теоретичний аспект особливостей дитячо-батьківських відносин багатодітної сім'ї.

За результатами дослідження було виявлено, що проблеми у взаєминах в діагностованих сім'ях пов'язані з регулярним зловживанням алкоголем одного з батьків. Через це в родині відбуваються постійні скандали. У процесі спостереження нами було виявлено, що в результаті частих скандалів відбувається погіршення відносин між батьками і дітьми. Все це ускладнено тим, що діти знаходяться в підлітковому віці і абсолютно не піддаються контролю з боку батьків.

Соціальний діагноз: порушення дитячо-батьківських відносин (відсутність авторитету батьків) обумовлені неправильним стилем сімейного виховання (ліберальний стиль сімейного виховання).

Соціальний прогноз: сприятливий за умови реалізації програми корекції дитячо-батьківських відносин у багатодітній родині.

4. Проведено діагностику дитячо-батьківських відносин та особистісних особливостей в багатодітній сім'ї.

В результаті проведеного дослідження нами були виявлені особливості взаємин батьків і дітей в багатодітних сім'ях. У всіх відібраних сім'ях простежуються труднощі в спілкуванні батьків та дітей, багато хто не може знайти спільну мову з дітьми, в силу своєї зайнятості на роботі. У даних сім'ях виявлені неправильні стилі сімейного виховання. На підставі цих даних нами була підібрана програма корекції дитячо-батьківських відносин у багатодітній родині, яка була впроваджена в процесі виробничої практики на базі Управління праці та соціального населення Уманської міської ради надалі проведена вторинна діагностика по корекції дитячо-батьківських відносин у багатодітних сім'ях, яка показала рівень ефективності програми.